

Sentralisering, sentralisering, sentralisering

Roar Tromsdal
Verdal

Etter tre av sine fire år i maktposisjon turer regjeringen freidig videre i høyt tempo med sitt sentraliseringsmantra høyt hevet. Sentraliseringen skjyer på mange områder, i vår er kommunesammenslåing regjeringens prio nr. 1.

Sentraliseringen påstas å være frivillig, men gjennomføres med utstrakt bruk av gulrotvang, som er blitt denne regjeringens varemerke – de som ikke slår seg sammen frivillig, får valget mellom å bli belønnet økonomisk dersom de slår seg sammen, eller å si nei til sammenslåing og gå glipp av belønningen.

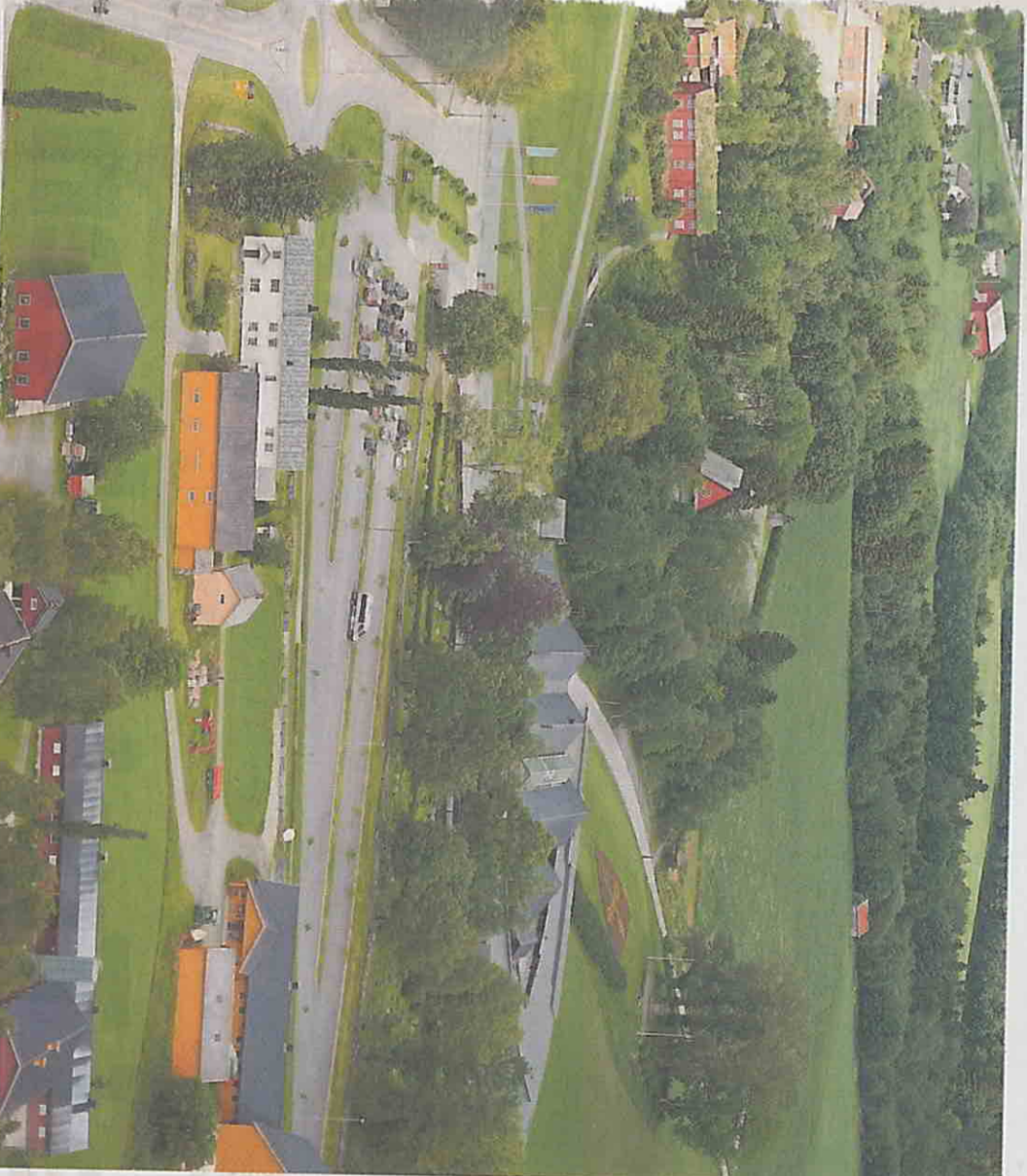
Siste gulrotfristelse kom i revidert nasjonalbudsjett, der regjeringen foreslår 100 millioner ekstra til kommuner som slår seg sammen før 1. juli. Slik regjeringens tro støttespillere Kristelig Folkeparti og Venstre har agert i kommunereformen så langt, er faren stor for at de også nå gir regjeringen sin fulle sentraliseringsstøtte.

Disse regjeringens lure loddemidler har det siste året kastet blår i mange kommunepolitikeres øyne, slik at også tidligere sentraliseringsmotstandere løper kommunalminister Samnæs ærend. I stedet for slik hodeløs løpning etter gulrotter, burde de heller helle kaldt vann i eget blod og andøve rolig fram til neste stortingsvalg, og så løpe til valgurnene med sine velgere og sørge for at regjeringen får avløsning av mindre sentraliseringsvrije parti og representanter.

Kommunereformdiskusjonen handler i for stor grad om kommunal tjenesteproduksjon. Et sentralt punkt, selvsagt, men ikke det eneste. Like viktig er spørsmålet om hvordan reformen påvirker lokaldemokratiet. Et aktivt lokaldemokrati har mange byggesteiner; lokal identitet og tilhørighet, nærhet mellom de som styrer og de som blir styrt, kommuneestorrelse. Det er nært å tro at dette er enkle utfordringer å løse når to kommuner av omtrent samme størrelse og med hver sine særprege, historie og

Bekymring: - Jeg bekymrer meg for mulig manglende forståelse for en tung satsing på Stiklestad, skriver Kronikkøren. FOTO: JOHAN ARNT NESGÅRD

tradisjoner skal forenes i ett fellesskap.

Det er forsket mye på effekten av kommunesammenslåinger – men blir denne forskningen hensyntatt i kommunereformdebatten?

Sjelden ser en så mange gjentakende øyne som når sammenslåings-tilhengere blir minnet om forskerfunn som stiller spørsmål ved kommunereformens effekter. To eksempler:

Boka «Kommunereform i perspektiv» (Fagbokforlaget) dokumenterer at det er klare negative effekter for lokaldemokratiet ved kommunesammenslåinger – reduksjon av innbyggernes politiske selvtilitt, deres tilitt til politikernes integritet og kompetanse, innbyggernes tilfredshet med lokaldemokratiet.

«Folkestyre eller eltestyre» (Ress Publica) og «Kommunereform i perspektiv» dokumenteres at innbyggerne i kommunene, og

innbyggerne i mindre kommuner i særdeleshet, stort sett er fornøyd med de kommunale tjenestene.

Hvorfor tar ikke regjeringen hensyn til slike forskerfunn? Kan det skyldes at det er andre motiver enn de uttalte som er regjeringens egentlige mål med reformen: Å legge forholdene til rette for en storstilt privatisering av kommunale tjenester, slik adm. direktør Petter Furulund i NHO Service fornøyd fastslo i Klassekampen 02.04.2014: «Større kommuner gir bedre muligheter for private velferdsbedrifter, særlig innen hjemmehjelp, reihold og tekniske tjenester?»

Intensjonsavtalen om sammenslåing av kommunene Verdal og Levanger til Innherred kommune berører mange av de spørsmål jeg har pekt på ovenfor. Intensjonsavtalen vurderes ulikt ut fra partienes ideologiske ståsted; regjeringspartiene og deres støttepartier er naturlig

nok svært positive til avtalens forslag om å slå sammen de to kommunene selv om de hver for seg er innenfor størrelsen på 15-20.000 innbyggere som et regjeringsoppnevnt utvalg i 2014 mente var tilstrekkelig for å være funksjonsdyktig. Men nå må det altså sterkere sentralisering til, er intensjonsavtalens budskap.

Til og med Senterpartiet, partiet som par excellence kjemper for distriktenes livsrett og levekår, synes det er stas å bli stor, «nest størst i et samlet Trøndelag», som er en av flere flokler i intensjonsavtalen. Hva er så viktig med å være nest størst? Sentralisering er plutselig blitt stueren politikk der i gården. Aner vi bak partiets støtte til intensjonsavtalen en hestehandlerstrategi som har latt seg friste av et blinkende varorddørklyvede i den nære fremtid?

Hva bekymrer meg med intensjonsavtalen?

Helt grunnleggende det faktum at det bor færre mennesker i Verdal enn i Levanger. Det vil nødvendigvis gi utslag på sammenhengningen av kommunes styrets 37 representanter – makten vil ligge hos Levanger-flertallet.

Jeg bekymrer meg for de store gjeldsforskjellene: I 2020 vil Levanger ha ca. 1,5 milliard i «lån øvrig tjenesteproduksjon», Verdal vil ha halvparten, ca. 750 millioner.

Jeg bekymrer meg for mulig manglende forståelse for en tung satsing på Stiklestad. I Verdal er det de siste 25 år skapt bred politisk vilje for en betydelig satsing på Stiklestad som historisk senter og som kultur næring. Nå må denne forståelsen bygges opp blant lokalbefolkning og politikere i

Levanger. Selv om dette står som et satsingspunkt i intensjonsavtalen, er en prisgitt de årlige budsjettbehandlingen for at denne satsingen skal kunne videreføres. Ser en på argumentasjonen fra Levanger-hold når Stiklestad som mulig kommunenavn arrogant er blitt avvist, aner en hvor grunn forståelsen av Stiklestads betydning stikker.

Jeg bekymrer meg for sentrumsutviklingen av Verdalsøra og ikke minst Vuku sentrum.

Og jeg bekymrer meg i særdeleshet fordi det ikke står noe i intensjonsavtalen om hvordan partiene skal peke ut sine kandidater til kommunevalgene. Skal alle partienes lokalag i de to kommunene slåes sammen – sentraliseres? Ja, har det ikke vært strid tidligere om denne saken, kan jeg uten å være spåmann si at DA blir det krig, da.